

Ὁ ναὸς τῆς Παλαιοπόλεως

(Σκίτσο Ν. Καλογεροπούλου)

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Ο ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ, ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΟΠΟΛΕΩΣ*

ΜΕΓΑΣ οὗτος ναὸς διὰ τε τὸ μέγεθος, τὴν ἀρχαιότητα, καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, εἶναι ὁ σημαντικώτερος πάντων τῶν ναῶν τῆς Κερκύρας. Κείμενος οὗτος ἐν θέσει ἱστορικῆ, ὅπου ἡ ἀρχαία ἐξετείνετο πόλις, καὶ ἡ χριστιανικὴ τοιαύτη μέχρι τῶν χρόνων

τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Γότθων καὶ τῶν Βανδάλων, ἐκτίσαστο προσωρινὰν χαρακτηριστικὴν ἐκ τῆς τοποθεσίας αὐτοῦ, γνωστὸς σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς «Παναγίας τῆς Παλαιοπόλεως». Περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ ναοῦ τούτου ποικίλα λέγονται καὶ ποικίλα γράφονται, μὴ ἐξαιρουμένων καὶ τινῶν ἀκόμη μυθῶδων διηγήσεων περὶ ὑπογείων τινῶν κατακομβῶν, περὶ ὧν μέλλομεν νὰ εἴπωμεν. Πότε ἀκριβῶς ὁ ναὸς οὗτος ἐκτίσθη δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν. Εὐσεβεῖς τινες διηγήσεις ἀνάγουσι τούτον εἰς τὸν πρῶτον αἰῶνα, καὶ ἄλλαι εἰς τὸν τέταρτον. Ἄλλ' ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, τοῦτο εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ναὸς οὗτος καίπερ παλαιότατος ἀναγόμενος εἰς τὸν Μετακωνσταντινέιον χρόνον ἐλάχιστα διετήρησεν ἐκ ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ τοῦ παλαιοῦ ἐπισκευασθεὶς πολλάκις. Ἐν τούτοις ἀπέμεινε ὡς τι τῶν ἀρχαιοτάτων λειψάνων τῆς νήσου ταύτης προκαλοῦν τὸν θαυμασμὸν καὶ διεγείρον τὴν σκέψιν. Τρόντι ὁ εἰσερχό-

μενος διὰ πρώτην φοράν ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου αἰσθάνεται αἰσθημά τι φόβου καὶ σεβασμοῦ ἅμα ὁμοίου πρὸς ἐκεῖνον ὃν αἰσθάνεται τις πρώτην φοράν κατερχόμενος εἰς τὰς κατακόμβας. Τὸ ἡμίφως ὅπερ διαπλοῦται ἐντὸς τοῦ εὐρέος τούτου ναοῦ, οἱ ἐφθαρμένοι τοῖχοι, ἡ ἐρείπωσις γύρω, αἱ κατεστραμμένα θυρίδες ἢ μελανὴ καὶ ἀρχαιοτρόπος στέγη, ὁ ἐπικαθήμενος εὐρώς, τὸ ὑγρὸν καὶ πλήρες τάφων καὶ ἐπιγραφῶν ἔδαφος, τοιχογραφίαι τινες ἐνιαχοῦ τῶν τοίχων κατεστραμμένα, καὶ εἰκόνες τινες παλαιαὶ καὶ διάβρωτοι ἐκ τῶν ὑδάτων, ὡς καὶ βάρβαροι κεκρυμμένοι ἐν τισὶ γωνίαις ἀνατηδῶντες εἰς τὸν φόρον τοῦ ἐπισκέπτου ἐμποιοῦσι ἐντύπωσιν παράδοξον καὶ ψυχρὰν. Τὸ δὲ ἐνιαχοῦ ὑποχωροῦν ἔδαφος καὶ κυκλικαὶ τινες ἐπιστροφῆσι διὰ ὅπτης γῆς ὑποχωροῦσαι εἰς τὴν διάβασιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὗται παρέχουσι οὐχὶ ἀλόγως διὰ τοὺς πολλοὺς τὴν ἰδέαν ὑπογείου τινὸς νεκροταφείου. Καὶ ἐξωτερικῶς ἀκόμη ὁ ναὸς οὗτος ἐπιμήκης καὶ ὑπομέλας ἐν μέσῳ τῶν δένδρων καὶ τῆς ἀκαλλιεργήτου χλόης ἐκ πρώτης ὄψεως παρέχει τὴν θλιβεράν εἰκόνα μεγαλείου παρελθόντος, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἔσχε ὁ ἱστορικὸς οὗτος ναὸς. Καὶ ἐὰν θελήσῃ τις νὰ πιστεύσῃ εἰς τὰς εὐλαβεῖς μυθώδεις διηγήσεις καὶ εἰς τοὺς περὶ τοῦ ναοῦ τούτου παραδιδόμενους θρύλους, καὶ ἐὰν ἀφήσῃ τις ἑαυτὸν διὰ τῆς φαντασίας νὰ πλανηθῇ ἀπὸ τοὺς αἰῶνας καὶ νὰ βυθισθῇ εἰς τὸ σκοτεινὸν παρελθὸν θὰ ἴδῃ νὰ ἀναζῶσι τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα ἱστορικὰ πρόσωπα καὶ ἐμψυχούμενα νὰ διέρχονται σκιῶδη καὶ σιγῆλὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Θὰ ἴδῃ τις ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τὸν εὐσεβῆ ἡγεμόνα Σεβαστιανὸν ὡς γέροντα μοναχὸν ἀποβαλόντα τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα νὰ προσεύχεται περιβεβλημένον τὸ ταπεινὸν χριστιανικὸν ἔνδυμα, θὰ ἴδῃ τὸν ὄσιον ἐκεῖνον Ἰάσωνα τὸν θάψαντα τούτον νὰ προσεύχεται ἐπὶ τοῦ τάφου ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, θὰ ἴδῃ τὸν μονοκράτορα Κωνσταντῖνον διερχόμενον τῆς νήσου νὰ ἐπισκέπτεται τὸν ναόν, καὶ τὴν Ἁγίαν Ἐλένην εὐλαβῶς προσκυνούσαν πρὸ τοῦ βασιλικοῦ τάφου.

* Δημοσιεύομεν εὐχαρίστως τὴν μελέτην ταύτην τοῦ κ. Ν. Καλογεροπούλου μίαν ἐκ τῶν πολλῶν ἄς ἔγραψεν ἐν Κερκύρᾳ περὶ τῆς αὐτόθι καλλίστης Βυζαντινῆς Τέχνης καὶ πρὸ πάντων τῆς εἰκονογραφίας. Δυστυχῶς λόγῳ τοῦ περιορισμένου χώρου εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ παραλείψωμεν τὰς πολυαριθμοὺς ἱστορικὰς καὶ βιβλιογραφικὰς παραπομπὰς αἵτινες σημεῖονται χάριν ἐπιστημονικῆς ἀκριβολογίας.